

Προβληματισμοί και υφιστάμενα ζητήματα στις ενεργειακές σχέσεις Ε.Ε.-Ρωσίας (Στασινόπουλος Σπυρίδων, ΜΑ Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών)

/ Πεμπουσσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=165427>]

Το ζήτημα δημιουργίας μιας ενεργειακής ένωσης, είναι στο τραπέζι αυτήν την περίοδο, με όχι ουσιαστικά αποτελέσματα, ως τώρα. Οι εθνικές κυβερνήσεις παρουσιάζονται στην πράξη πιο ισχυρές από την ίδια την ένωση καθώς προχωρούν σε απευθείας συμφωνίες με την Ρωσία, μη βοηθώντας στην πράξη την κεντρική αρχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η απουσία ομοιογένειας στην Ε.Ε λόγω αντικρουόμενων συμφερόντων των χωρών και η συνεχής προθυμία της Ρωσίας να απευθύνεται μεμονωμένα στις χώρες, είναι πιθανόν να συνεχίζει να διαιωνίζει αυτήν την πραγματικότητα[102]. Οι συμφωνίες για την κατασκευή αγωγών ευνοούν τις χώρες που ωφελούνται άμεσα από αυτούς τόσο για την μεταφορά, όσο και για την παραγωγή ενέργειας. Για αυτό και ισχυρές Ευρωπαϊκές χώρες, όπως Ιταλία και Γερμανία επιδιώκουν οι αγωγοί να καταλήγουν στα εδάφη τους και

διαπραγματεύονται απευθείας τους όρους των συμφωνιών. Η αύξηση της απασχόλησης στις χώρες αυτές και η άνοδος των εθνικών εταιρειών, είναι στοιχεία που τονώνουν τα κράτη -μέλη να ακολουθούν μια τέτοια τακτική. Αναμφίβολα αυτό το φαινόμενο, μόνο κακό μπορεί να κάνει στις σκέψεις για κοινή ενεργειακή πολιτική και είναι κάτι για το οποίο η Ευρώπη, θα πρέπει να μεριμνήσει άμεσα.

Η πολιτική divide & rule από την Ρωσική πλευρά αναδεικνύει το μεγαλύτερο πρόβλημα που έχει να αντιμετωπίσει η Ε.Ε.[103] Οι συμφωνίες της Ρωσικής πλευράς με χώρες όπως η Γερμανία, η Ιταλία, η Γαλλία, η Βουλγαρία κ.α, δυσχεραίνουν το έργο των θεσμικών οργάνων της Ε.Ε. [104]Πρόσφατο παράδειγμα αποτελεί η επιστολή 9 κρατών μελών της ΕΕ από την κεντρική και ανατολική Ευρώπη (CEE) με μπροστάρη την Γερμανία, στον πρόεδρο της Επιτροπής Juncker υπέρ της κατασκευής του Nord Stream II. Η κατασκευή του αγωγού θα ωφελήσει τις χώρες αλλά θα ζημιώσει την προσπάθεια επίτευξης μιας ενεργειακής απεξάρτησης από την Ρωσία. Το παράδειγμα αυτό αντικατοπτρίζει τον "διχασμό" των Ανατολικών και Δυτικών Ευρωπαϊκών κρατών, που επιβραδύνει την προώθηση της Ενεργειακής Ένωσης. Δηλώσεις του προέδρου Juncker αναφέρουν πως η κατασκευή του Nord Stream II, ελέγχεται ως προς την νομιμότητα. Με την απέναντι πλευρά και τον πρόεδρο της Gazprom, Alexey Miller, να αντιπαραβάλλει πως η κατασκευή του αγωγού αυτού θα μειώσει το κόστος μεταφοράς για τις χώρες κατά 20% σε σχέση με τους αγωγούς που περνούν την Ουκρανία και τις άλλες γειτονικές προς την Ρωσία χώρες. Εκτός από την Gazprom άλλες πέντε

Ευρωπαϊκές εταιρείες επενδύουν στο έργο (E. ON, Wintershall, Shell, OMV, and Engie) με τις δύο πρώτες να είναι Γερμανικές εταιρείες, δείγμα του ενδιαφέροντος που δείχνει η Γερμανική πλευρά. Η Ρωσία εκμεταλλεύεται την πρόθεση των χωρών αυτών στο να συνυπάρχουν και ρυθμίζει την πολιτική της αναλόγως, όντας σε θέση ισχύος σε σύγκριση με την Ε.Ε. Δύο βασικά, λοιπόν, προβλήματα για την Ε.Ε. είναι η αδυναμία να εντάξει την Ρωσία σε ένα πλαίσιο εμπορικής δραστηριότητας σύμφωνα με τα Ευρωπαϊκά κανονιστικά πλαίσια και η αδυναμία συγκρότησης μιας κοινής πολιτικής απέναντι στην Ρωσία.

Η στροφή της Ευρωπαϊκής αγοράς στην Ασία και την Μ. Ανατολή, έχει κριθεί ως αναγκαία για τον ενεργειακό της ανεφοδιασμό. Εκτός από αυτό, φαίνεται πως είναι μια κίνηση τακτικής περισσότερο, παρά λύση ανάγκης. Η ΕΕ γνωρίζει, πως η ποσότητα πετρελαίου και φυσικού αερίου που εισάγεται από την Ρωσία, είναι εξαιρετικά δύσκολο να βρεθεί και ειδικά άμεσα από τρίτους πόλους, συνεπώς είναι ένας μοχλός πίεσης προς την Ρωσική πλευρά, η οποία απαντά με το ίδιο νόμισμα. Στην συγκεκριμένη περίπτωση η Ρωσία φαίνεται να είναι σε καλύτερη μοίρα ειδικά στην περιοχή της Αν. Ευρώπης που χαρακτηρίζεται από μια πλήρη εξάρτηση στην Ρωσία. Η Ρωσία γνωρίζει πως χώρες όπως η Ουκρανία, η Λετονία, η Λιθουανία, και χώρες των Βαλκανίων δεν είναι σε θέση να αλλάξουν την πολιτική τους, συνεπώς με μεγαλύτερη ασφάλεια στρέφεται σε άλλες αγορές, όπως της Ασίας. Μην λησμονούμε πως η Ρωσία καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος των εσωτερικών της αναγκών με την δική της παραγωγή, την ώρα που στην ΕΕ αυτό το γεγονός δεν συμβαίνει. Η ανάγκη της Ρωσίας δεν είναι τόσο ζήτημα επιβίωσης εσωτερικής αλλά της διατήρησης του ισχυρότερου εμπορικού εταίρου ή κοινώς του μεγαλύτερου αγοραστή της παραγωγής της. Όπως προαναφέρθηκε, όσο περνάει ο χρόνος και οι δύο πλευρές χρησιμοποιούν τα δικά τους μέσα σε ένα παιχνίδι στρατηγικής και διπλωματίας.

Οι πολλές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ε.Ε την φέρνουν μπροστά σε αποφάσεις ριζοσπαστικές. Όλο το οικοδόμημα στηρίχθηκε στην αλληλεγγύη των κρατών και στην σύμπνοια για μεγαλύτερη πρόοδο. Τα δεδομένα δεν δείχνουν να είναι τόσο θετικά, ώστε άμεσα οι ισχυρές χώρες της Ευρώπης να φανερώσουν μια πιο συλλογική δραστηριότητα. Η ΕΕ βιώνει μια κρίση ταυτότητας θα μπορούσαμε να πούμε, ψάχνοντας να αναθεωρήσει δεδομένα και αρχές για να χαράξει μια νέα πορεία. Ο ανταγωνιστικός περίγυρος της Ευρώπης αποτελεί τροχοπέδη. Η ενέργεια είναι το πρώτο θέμα που κυριαρχεί σε θεσμικές συζητήσεις σχετικά με την οικονομική μεγέθυνση των κρατών. Είναι ο παράγοντας που θα ωθήσει τα κράτη να ξεπεράσουν παλιές πολιτικές, έχοντας ως κύριο μέλημά τους την προστασία των πολιτών και της φύσης. Είναι μείζονος, λοιπόν, σημασίας το να καταφέρει η Ευρώπη να βρει τον τρόπο να βελτιώσει την θέση της συλλογικά

μακριά από σκοπιμότητες, πάντα σύμφωνα με τις δημοκρατικές αρχές που δομήθηκε σαν οντότητα.

Η Ρωσική πλευρά φαίνεται πιο ώριμη στις κινήσεις της και δικαιολογείται τόσο από το γεγονός πως πρόκειται για ένα ισχυρό κράτος που ο ηγέτης του, στο εσωτερικό της χώρας είναι ιδιαίτερα δημοφιλής και οι εταιρείες παραγωγής ανήκουν στο κράτος. Η πορεία της Ρωσίας δύσκολα θα παρεκκλίνει ειδικά αν πετύχει και συνεργαστεί διαχρονικά με την Κίνα και την Ινδία, όπως το έχει κάνει με τις Ευρωπαϊκές χώρες. Η έξυπνη κίνηση των μακροπρόθεσμων συμφωνιών με τις χώρες, προσφέρει ασφάλεια και χρόνο στην Ρωσική κυβέρνηση να επεξεργαστεί τις εξελίξεις και να αναθεωρήσει πολιτικές. Η Ρωσία έχει την τεχνογνωσία, το δυναμικό και κυρίως τα ανεξάντλητα ενεργειακά αποθέματα για να διατηρήσει την ενεργειακή της πορεία σε υψηλά επίπεδα. Πάντως σε αυτό το «παιχνίδι στρατηγικής» δεν φαίνεται να υπάρχει κάποιος νικητής καθώς η αλληλεξάρτηση πρέπει να θεωρείται δεδομένη ενώ επίσης βρισκόμαστε σε αρχικό στάδιο των ενεργειακών σχέσεων που με ιδιαίτερο ενδιαφέρον θα περιμένουμε την πορεία τους στο μέλλον καθώς η πολιτική και οικονομική επιστήμη, ασχολείται με φαινόμενα και γεγονότα που ποτέ δεν πρέπει να τα θεωρούμε δεδομένα και είναι ρευστά. Διαρκείς αλλαγές, τόσο σε πολιτικά, όσο και σε οικονομικά πεδία (επίπεδα τιμών, μακροοικονομικοί δείκτες, εμπορικό ισοζύγιο) είναι ικανές να αλλάξουν μια κατάσταση που κρίνεται παγιωμένη. Οι δύο πλευρές, είναι βασικοί δρώντες σε ένα πεδίο που αφορά την ανθρώπινη και φυσική ύπαρξη και θα πρέπει ώριμα να πάρουν αποφάσεις προς όφελος της κοινωνίας και του περιβάλλοντος συνολικά καθώς οι όποιες αποφάσεις λαμβάνονται σε υψηλό επίπεδο πολιτικής (σύνοδοι, συνεδριάσεις διεθνών οργανισμών) επηρεάζουν αποφασιστικά τα όσα βιώνει ο άνθρωπος παράγοντας.

[102] Edward CHRISTIE: (2009) “European Security of Gas Supply - A New Way Forward”, in Kari Liuhto (ed.) The EU-Russia Gas Connection: Pipes, Politics and Problems, Electronic Publications of Pan-European Institute, 8/2009, p.5

[103] Paul BELKIN: (2008) “The European Union’s Energy Security Challenges”, CRS Report for Congress, Order Code RI33636, January 30, p.8

[104] Jong Lang GlobalRiskInsights.com , Russia-German Pipeline May Break Europe’s Energy Union, Oilprice.com ,June 2016

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

□ **Nugent Neill ,(2012) , Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πλήρης αναθεωρημένη Έκδοση, Σαββάλας Εκδόσεις**

□ **Lukáš Tichý(2012), Controversial Issues in the EU-Russia Energy Relations, CENAA, Bratislava**

□ **Pavel Baev, Vaclav Bartuska, Christian Cleutinx, Clifford Gaddy, Roland**

- Götz, Daniel Gros, Barry Ickes, Andrey Konoplyanik, Konstantin Kosachev, Tatiana Mitrova, Andris Piebalgs, Jeffery Piper, Pawel Swieboda, Dmitri Trenin and Sergey Yastrzhembsky. Edited by Katinka Barysch , Pipelines Politics and Power - The future of EU-Russia Energy Relations , CER (Centre of European Reform),October 2008**
- Lisa Pick, EU-Russia Energy Relations : A critical analysis , University of Leeds , 2012**
 - Alexey Gromov , Roadmap Russia-EU Energy Cooperation until 2050. What will be the future role of Russian Gas? ,Institute of Energy and Finance , Brussels 30 May 2013**
 - Peter Van Elsuwege,Towards a Modernisation of EU-Russia Legal Relations?, University of Tartu ,Centre of Russia-EU Studies , 2012**
 - Ministry of Energy of the Russian Federation, Energy Strategy of Russia for the Period up to 2030 , approved by Decree No 1715 of the Government of the Russian Federation, Moscow 2010**
 - Robert Barsky, Lutz Kilian, Oil and the Macroeconomy since the 1970s, nber working paper series,National Bureau of economic research, October 2004**
 - European Commission Green Paper: “A European strategy for sustainable, competitive and secure energy”. ,8 March 2006**
 - COMMUNICATION FROM THE COMMISSION, Towards an Integrated Strategic Energy Technology (SET) Plan: Accelerating the European Energy System Transformation, C(2015) 6317 final, Brussels, 15.9.2015**
 - Van Der Meulen, E. F. (2009). Gas Supply and EU-Russia Relations. Europe-Asia Studies**
 - The World Bank Group. (2012). World Bank Data: World Development Indicators & Global Development Finance Database. Retrieved July 2012, from the Website of the World Bank Milov Vladimir, “Russia-EU Energy Dialog: Filling a vacuum”, 17 November 2007, Russia in Global Affairs No. 4, October-December 2007**
 - Johnson D., Robinson P., 2010, «Οι σχέσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης-Ρωσίας στον 21ο αιώνα», Σειρά ‘Διεθνής Πολιτική και Θέματα Ασφάλειας’ Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα**
 - Paul BELKIN: (2008) “The European Union’s Energy SecurityChallenges”, CRS Report for Congress, Order Code RI33636, January 30**
 - James Henderson & Tatiana Mitrova (2016) ,Energy Relations between Russia and China: Playing Chess with the Dragon, The Oxford Institute for Energy Studies**
 - Secrieru Stanislav(2006), “Russia’s Quest for Strategic Identity”, NATO Defense College,Academic Research Branch, Occasional Paper 18**

- **Alexander Gusev(2008),Energy Relations Between EURussia: content,problems, prospects, Hautes Etudes Internationales, University of Nice**
- **Susanne Langsdorf(2011) , EU Energy Policy : From the ECSC to the Energy Roadmap 2050 , Green European Foundation**
- **Lauren Goodrich and Marc Lanthemann (2013), The Past, Present and Future of Russian Energy Strategy , Stratfor**
- **Nygren B., “The Rebuilding of Greater Russia: Putin’s Foreign Policy towards the CIS countries”, Abingdon -Oxon 2008**
- **Ministry of Energy of Russia Federation-European Commission (2011),Common Understanding on the Preparation of the Roadmap of the EU-Russia Energy Cooperation until 2050**
- **John Lough (2011), Russian’s Energy Diplomacy, Chatham House**
- **Thomas Raines and Shane Tomlinson, Europe’s Energy Union Foreign Policy Implications for Energy Security, Climate and Competitiveness**
- **Michael Frentholm(2005) ,A New Energy Policy for Russia-Implementation Experience , Conflict Studies Research Centre, Defence Academy of the United Kingdom**
- **Olga Egorova, The European Union - Russia relations on natural gas asan example of the relations within network governance ,Faculty of Management and Finance ,University of Twente, 2010 Client Earth,Justice for the Planet The impact of the Lisbon Treaty on climate and energy policy - an environmental perspective, January 2010**
- **THE FIRST -Russia, European Commision Direcorate-General for Energy**
- **Kari Liuheto (2010) Energy in Russia’s foreign policy , Turku School of Economics Pan-European Institute**
- **Pavel Baev(2004), “Russia’s Happiness in Multiple Pipelines”, Central Asia Caucasus Analyst**
- **Kenez, Peter (2006). A History of the Soviet Union from the Beginning to the End. Cambridge: Cambridge University Press.**
- **COM(2010) 639 final ,Energy 2020 A strategy for competitive, sustainable and secure energy**
- **Joint Report Eu-Russia Energy Dialogue 2000-2010 : Opportunities forour Future Energy Partnership.2010**
- **Tugce Varol(2013) , The Russian Energy Foreign Policy ,European Scientific Institute -Egalite**
- **Charles Grant and Katinka Barysch(2007),The EU-Russia Energy Dialogue,Briefing Note,CER,**
- **EUROPEAN COMMISSION, COM(2015) 80 final ,A Framework Strategy for a Resilient Energy Union with a Forward-Looking Climate Change Policy**

- COM(2011) 885, Energy Roadmap to 2050
- COM(2014) 15 final, A policy framework for climate and energy in the period from 2020 to 2030
- Chi Kong Chyong(2014), WHY EUROPE SHOULD SUPPORT REFORM OF THE UKRAINIAN GAS MARKET - OR RISK A CUT-OFF, European Council on Foreign Relations (ECFR,)
- European Commission (2011) , BACKGROUND ON ENERGY IN EUROPE, Information prepared for the European Council
- Joint Report Eu-Russia Energy Dialogue 2000-2010 : Opportunities for our Future Energy Partnership , Brussels and Moscow 2010 Pami AALTO and Kirsten WESTPAL: (2008) "Introduction", in Pami Aalto (ed.) The Europe-Russian Energy Dialogue, Europe's Future Energy Security, Ashgate
- Dieter HELM: (2007) "The Russian Dimension and Europe's External Energy Policy", Oxford Uni.
- Dieter Helm(2015) The EU Energy Union: More than the sum of its parts?, CER (Centre for European Reform)
- Oliver Geden and Jonas Grätz , The EU's Policy to Secure Gas Supplies, Centre of Security Studies of Zurich , 2014
- EU-Russia Energy Dialogue, Thematic Groups on Strategies, Forecasts, Scenarios , Moscow-Brussels 2007
- Official Directives of European Parliament and Joint Statements of Commission (references on text)
- Official Reports of European Council, Commission and EU-Russia Summits (references on text)
- Statistics and data from: (IEA)-International Energy Agency, Eurostat, Statista, Ministry of Energy of Russian Federation , europa.eu
- Websites - Think tanks: Europa.eu, IEA.com Gazprom .com, rosneft.com transneft.com, BBC.com, Huffingtonpost.com, Oilprice.com, European Council of Foreign Affairs, Chatham House, Security and Defence Agenda.com, geostrategy.com, EPC.com, Grid, Security Community. eu